

Елин Пелин

Светите застъпници

Изворът на световните злини са страстите и влеченията на плътта, тленната плът, която погубва блаженството на безсмъртната душа. Докато Адам се разхождаше самичък Едемския рай, светът беше свършен, защото мислите на първия човек не търсеха друго освен бога и душата му и душата му беше ведро като небето, към което се стремеше. И нему беше по-добре сам, безгрижен сред горите, езерата и зверовете. Жената му внуши мисълта, че той е равен с бога, отрови кръвта му с грех и омърси желанията на душата му. Първопричината на плътските влечения иде от дявола и зачатие на човека чрез страст е нечисто.

На тая неопровержима истина бяха се спрели веднъж всички свети угодници божи и радатели за спасението на човешката душа. Свети Теодосий – основателят на манастирите – повика на събор всички свои сподвижници да обмислят върху това и да поискат от господата, щото зачатие на хората да става чрез невинен поглед, а не чрез телесно побесняване.

Обширната небесна зала се пълнеше със светци. Те пристигаха като видения, влизаха блажено усмихнати, пристъпяха към местата си строго и загрижено и сиянието на бледите им лица пръскаше в залата дрезгавина, каквато пръска сутрин над планините пробуденият поглед на деня. В първите редове на това странно събрание изстъпваше св. Григорий Богослов, върху когото усърдието за въздържание бе се струпало, както се трупат облаците един въз друг. От двете му страни седеха св. Василий и св. Иван Златоуст. В цялата зала нямаше по-въдъхновени от тая възвишена тройка. Близо до тях беше св. Симеон Стълпникът, осенен от духа на божията премъдрост, която винаги избира смирени души като него, за да го въздигне от прост пастир на безсловесни твари в пастир на словесните овци. До него беше великият Пафнутий. Неизчислимите безпокойства през земния му живот сякаш още движеха тъмните му очи. С лице бледо като ерусалимска стена той гледаше в лика на светците и търсеше с вълнение неземната по хубост Таис – мечтата, която движи живота му и с която го прибра Всевишния.

Наблизо стоеше сгушен под гърбицата си св. Андрей, Христа ради юродиваго. И много други, и много други.

Светците смирено се наредиха на последните столове с умилени лица, със скръстени ръце. Те стоеха неподвижни, срамежливо наведени и поради тънкостта на въпроса, по който беше свикано това събрание, не смееха да вдигнат очи. Между тях седеше и българската светица Петка Самарджийска, единствената, която изглеждаше смела и самоуверена.

Св. Теодосий седна на председателския трон, надяна светлия си ореол и обяви заседанието открито, като каза:

– Свети божи угодници, целта на нашето събрание ви е известна. Нека поиска думата оня, който желае да говори.

От последните чинове бързо и нервно се вдигна един млад, висок светец, с лице тъмно като луната, огледваща се в смолистата вода на Мъртвото езеро.

– Искам думата – каза той.

И гласът му прозвуча вдъхновено и сладко, като последната молитва на мъченик, умирающ за Христа.

– Кой сте вие? – попита председателят.

Цялото събрание се обърна къмто него с учудване, защото никой не го позна.

– Аз съм разбойникът, разпнат с Христа. В книгите на светците аз не фигурирам, може би по погрешка, но бог ме удостои с вечната съдба да бъда между вас, така както съвестта ходи с човека. Аз нямам право да разисквам върху великия въпрос, който ни е събрал тук, защото съм недостоен, но искам да ви обърна вниманието, че и други недостойни има тука.

Събранието заропта.

– Кой хвърли това подозрение в главата ти? – чу се един глас на възмущение.

– Иуда – отговори разбойникът. – Иуда, който също не е удостоен в лика на светците, но чието дело, колкото и недостойно, стана причина за изкуплението на хората чрез мъките и възкресението на Христа.

Нов ропот залюля събранието. Светците се закръстиха.

– Аз считам, че всички тук сме недостойни да разискваме по въпроса за плътската страст ... – продължи той.

Светците наведоха глави.

– ... Но най-недостойните, които събранието трябва да отстрани от заседанието си, са: пророк Малахи, който е бил повече благообразен телесно, нежели душевно. Преподобний Максим Гъркът – най-учения светогорски монах, – който е замесен в женски работи и не е допуснал, щото русинът Васил Иванович да напусне жена си Соломония и да се ожени за Елена Глинска. После св. Йероним, който целия си живот е прекарал само с жени, най-хубави римлянки. обстоятелството, че той е тук между светците, не говори лошо за него, но все пак той не може да бъде достатъчно безпристрастен по един въпрос, в който лежи съдбата на жените. По същата причина трябва да се отстрани от събранието и

българския представител св. Дамаскин от Габрово, понеже той е обесен, защото закачил една хубава свищовска туркиня. Нека не му се прави никакво снизхождение въпреки истината, че на българина умът му иде късно. Да се отстрани също великият мъченик на себе си отец Пафнутий, който посвети целия си живот, за да спаси душата на прекрасната Таис, която той обичаше безумно. Да се отстрани още св. Павлин Милостиви, който от язичник се превърна в християнин под влияние на жена си – знатна и хубава римлянка. Още – преподобния Ефрем Сирийски поради нескромността си на младини. Не бивайте снизходителни заради доброто име на родителите му. Животът опровергава казаното, че добрите плодове растат само на добри корени.

Сега се обръщам към светиците. Чудно ми е как чувството на богобоязън, което носят в нежните си сърца, не ги е спряло да присъствуват тук. На много от тях това може да се прости, но по-много от тях ще трябва да се отстранят. Например: св. Синклития. Тя е казала: „Восъкът се топи от огъня, душата отслабва от похвалите“ – но въпреки това тя е била неземна красавица и е будила грешни мисли у мъжете. Св. Варвара и нейната сподвижница Юлиана – макар и доброволно да са почернили красотата си, най-високото оръжие, което дяволът дава на плътта, – съблечени голи за мъчение, те не са будили у тълпата толкова учудване с търпението си пред страданията в името на Христа, колкото омая с преподобната красота на гърдите си. Би трябвало да се отстрани също преподобната девица Аполикария, внучката на императора Маврикияна, която е прекарвала живота си като мъж в манастира „Св. Макария“ и отблизо е изучила мъжката душа. Да се отстрани също българската светица св. Петка Самарджийска, която въпреки борбата със земното, въпреки поста пак си е останала дебела и влагата в очите ѝ говори за вечно възбудена плът. А по въпроса, за който сме се събрали, ще кажа: не унищожавайте изкушението, защото ще направите подвига за спасение много лесен.

Въпреки убедителния списък на оратора събранието не отстрани никого от заседанието и разискванията бяха продължени три дни и три нощи, без да се дойде до някакво решение.

На третия ден великият св. Иван Златоуст покани на вечеря всички присъстващи в събранието. Трапезата бе сложена под голям свод от лози, по който висеха узрели гроздове.

Наредени смирено, те с чиста радост следеха светия домакин, който сам поднасяше ястието с белите си ръце.

Но още при първата хапка св. Теодосий се обърна към св. Иван

Златоуст и каза:

– Иване, чорбата е безсолна.

Неговите смирени думи се повториха в хор от всички гости.

Св. Иван Златоуст стана мълчаливо, взе от солницата сол в шепата си и като тръгна наред по трапезата, движеше ръката си над съдовете, като че соли.

Гостите наново почнаха да ядат. И пак се чу в хор:

– Иване, чорбата е безсолна.

Св. Иван Златоуст пак взе сол от солницата и пак обходи съдовете, като движеше шепата си над тях, без да пусне сол.

Когато трети път се обадиха гостите и рекоха:

– Иване, чорбата е безсолна – той взе с шепата си сол, посоли чорбата, изправи се и рече:

– Както чорбата не се осолва само от погледа на солта, така и зачатие на човек не може да стане само с погледа на мъж. Да бъде, както бог е наредил, и греха, който дяволът хвърля със зачатие на ни, да го изкупим с покаяние. И нека земний подвиг на човека да бъде стремление на душата към бога чрез красота и истина.

При тия думи на св. Иван Златоуст всички се прекръстиха и казаха амин.

КРАЙ

© Елин Пелин

Набиране: Георги Величков
Източник: Словото

Публикация:

Елин Пелин. „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“, С. 1977. Под редакцията на Тодор Боров, Кръстьо Генов и Пеньо Русев.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5414>]